

# Michele De Lucchi Designer gentile



Michele De Lucchi, ventilator model, Girmi, 1979, preserved at the Musée des beaux-arts, Montréal  
Ph. Giorgio Molinari

Michele De Lucchi, radiator model, Girmi, 1979, preserved at the Musée des beaux-arts, Montréal  
Ph. Giorgio Molinari

Research for Hi-Fi set, 1981  
Michele De Lucchi, pencil on paper  
Ph. Michele De Lucchi

“Ontwerpen is niet het beeldhouwen van mooie vormen en materialen, maar deze voorzien van betekenis.”

Premisela en galerie BINNEN presenteren de Italiaanse designer-architect Michele de Lucchi als pionier van een veranderende industriële cultuur. Hoe ziet hij zelf zijn rol als industrieel ontwerper? Welke invloed heeft *Produzione Privata* op zijn industriële praktijk en hoe evolueerde zijn oeuvre? Wat zijn de onderliggende concepten en hoe ziet De Lucchi de rol van design?

Michele de Lucchi (1951) debuteerde bij Alchymia, brak door via Memphis en ontwikkelde zich tot een veelzijdig ontwerper. Meest bekend is zijn Tolomeolamp voor Artemide, maar hij ontwerpt voor uiteenlopende industrieën, musea, banken en energieproducenten. Sinds 1990 brengt hij ambachtelijke series op de markt onder het label *Produzione Privata*. Tegenover de designindustrie staat De Lucchi ambivalent: “Industrie zorgt voor wetenschappelijke doorbraken en een hoge levensstandaard, maar vervuult de oceanen, vernielt de voorsteden en versterkt de kloof tussen arm en rijk. Toch is er geen alternatief. Ontwerpers moeten met nieuwe visies komen. Ontwerpen is niet het beeldhouwen van mooie vormen en materialen, maar deze voorzien van betekenis. Het succes van een industrie hangt niet langer af van de productiecapaciteiten, maar van de capaciteit om ideeën te leveren.”

Hoe vindt hij die betekenis? “Vooral in de kunst. Ik kijk geen televisie en lees ook geen kranten. Italië zakt langzaam terug in de Middeleeuwen en dat proces hoef ik via de media niet te volgen. Maar de hedendaagse kunst volg ik op de voet: daar wordt geëxperimenteerd met nieuwe visies. Kunst is de *driving force of humanity*.” De Lucchi debuteerde in 1973 als performance kunstenaar. Tijdens de 15e Triennale van Milaan demonstreerde hij als een napoleontische generaal, gewapend met tekenhaak. Zijn onomwonden boodschap luidde dat een ontwerper nooit vrijblijvend opereert: met zijn producten dicteert hij ook het gedrag van de consument. Daarom moeten producten menselijk zijn. De Lucchi beschouwt zijn Tolomeolamp als een synthese van mens en techniek (zie kader). Hij verborg het snoer en een deel van de spankabels in de aluminium armen zodat het mechanisme niet direct duidelijk is. Het geeft de lamp iets magisch. De Lucchi verbeterde de flexibiliteit, vergemakkelijkte

het assembleren en bespaarde materiaal. Zo voert de opening in de kap bijvoorbeeld de warmte af. “Als ik wist hoe ik hem had getekend, had ik er meer getekend”, schreef hij ooit schertsend.

### Attitude

In 1977 verhuisde De Lucchi van Florence naar Milaan. Hij begon te ontwerpen voor Studio Alchymia en Olivetti, waar hij niet alleen kantoorssystemen, maar ook faxen, computers en laptops tekende, geen onderscheid makend tussen apparaten voor thuis en het kantoor. In datzelfde jaar ontwierp hij huishoudelijke apparaten voor de firma Girmi. Die lijken kleurrijk en grillig, maar bestaan feitelijk uit geometrische basisvormen en overwegend primaire kleuren. In 1981 was De Lucchi medeoprichter van Memphis, een groep internationale ontwerpers en architecten die jaarlijks een collectie meubels, lampen en accessoires uitbracht. Daarin haalden zij de dogma's van de Moderne Beweging en de Hochschule Ulm ironisch onderuit. In plaats van het zakelijke *form follows function*, materiaalelijkheid en decoratieverbod, leefde Memphis zich uit in sensualiteit en semantiek. Memphis duurde tot 1987 en zette ruim zeshonderd ambachtelijk gemaakte producten op de markt. De groep, gefinancierd door Artemide, ademde volgens De Lucchi een geest van oneerbiedigheid die hij vandaag de dag node mist. Inmiddels leidt De Lucchi een studio met ruim dertig medewerkers. Net als veel Italianen is hij geen industrieel ontwerper, maar designer-architect, een attitude die hij hoger waardeert vanwege de onderliggende humanistische waarden die, naar hij verwacht, in de toekomst meer geapprecieerd zullen worden. Voor Poste Italiane, Telecom Italia, Deutsche Bank en Intesa Sanpaolo ontwierp hij huisstijlen en rustige, weinig markante interieurs





Michele De Lucchi, with Giancarlo Fassina, Tolomeo lamp, Artemide, 1987  
Ph. Luca Tamburlini

Verstelbare bureaulampen bewegen op drie manieren: via springveren, contragewichten (geïntroduceerd door Edouard Wilfrid Buquet en verfijnd in de Tizio van Richard Sapper) of via kabels, toegepast door George Cawardine in zijn Anglepoise uit 1934. Dit model vormde het uitgangspunt voor de Tolomeo, die De Lucchi ontwierp met ingenieur Giancarlo Fassina. Het idee kreeg hij toen hij een visser zware netten zag binnenhalen m.b.v. een stok, een kabel en een katrol. Dit hefboomprincipe vertaalde hij in de lamp.

Michele De Lucchi, with Alberto Nason, Fata and Fatina lamps, Produzione Privata, 2001  
Ph. Michele De Lucchi

Michele De Lucchi, with Huub Ubbens, Castore table Lamp, Artemide, 2003  
Ph. Miro Zagnoli



Literatuur:  
*Dopo Tolomeo*  
S. Suardi, Skira, 2002

*Michele De Lucchi. Comincia qui e finisce là,*  
Bulegato en S. Polano, Electa, Milaan 2004  
amdl.it

in Milaan, Venetië en Rome en dacht hij mee over nieuwe vormen van dienstverlening. Ondanks zijn snelle succes zette De Lucchi in 1990 een opmerkelijke stap. Omdat hij zich onbehaaglijk voelde onder de minimale vrijheid die de industrie hem bood, richtte hij Produzione Privata op, een “privé-laboratorium” voor nieuwe ideeën. Intieme producten voor huiselijk gebruik, geproduceerd in werkplaatsen rond Milaan en Venetië. Ieder jaar voegt hij nieuwe collecties toe, die hij wereldwijd distribueert.

Hij steunt doelbewust ook het ambacht. De Lucchi: “Ik heb altijd geprobeerd mij niet te specialiseren. Een vaas kan bijdragen aan het ontwerpen van multifunctionele kantoormachines en omgekeerd.” Het ambachtelijk experiment stuurt volgens hem de hand en schept menselijke kwaliteiten die de industrie nooit kan generen. Zo ontstaan “nieuwe figuratieve uitdrukkingen”. Hij experimenteerde achtereenvolgens met keramiek, marmer, hout, glas en ijzer. Opvallend zijn de mechanisch vernuftige kandelaars en lampen, die refereren aan archetypen. Zo heeft de Machina Minima contragewichten en verwijzen zijn koperen kandelaars naar antieke modellen. In de Crudité-accessoires verwerkte hij wijnflessen en hotelporselein. Omstreeks 2004 begon hij blokken hout met een kettingzaag te bewerken tot massieve miniatuurhuisjes, alsof hij het fijne schetspotlood verruilde voor de rauwe zaag. Opnieuw een poging om zich te laten voeden door spontaniteit en de natuur. Recentelijk presenteerde hij architectonische dienbladen en lasergezaagde metalen boomsilhouetten.

Met zijn experimentele, ambachtelijke producten, gefinancierd vanuit een industriële praktijk, is Produzione Privata feitelijk een voortzetting van Memphis. De Lucchi is hiermee een pionier van een veranderende industriële cultuur, omdat deze experimenten de industrie beïnvloeden. Hoewel

“Ik heb altijd geprobeerd mij niet te specialiseren. Een vaas kan bijdragen aan het ontwerpen van multifunctionele kantoormachines en omgekeerd.”

die invloed niet te letterlijk moet worden geduid, keert bijvoorbeeld het concept van de Fata-lamp – een glazen armatuur op een metalen schijf – terug in De Lucchi’s Castore lamp voor Artemide. De vitrinekasten Tbilisi of Gudauri uit 2007 vertonen grote overeenkomst met het ontwerp voor zijn Medea hotel in Batumi, Georgië. Zelfs de inklapbare hoogspanningsmast die hij met Achille Castiglione ontwierp voor energieproducent Enel, lijkt geïnspireerd op de Machina Minima hanglamp. (zie kader)

#### Symboliek

In navolging van zijn leermeester Ettore Sottsass benadrukt Michele de Lucchi graag dat design een communicatiemiddel is. Maar wat communiceren zijn producten? Aanvankelijk was De Lucchi gefascineerd door massacultuur. Hij vond dat de functionalistische ontwerpers hun ideaal – goed design voor de massa – nauwelijks waarmaakten: zij drongen de massaconsument een rationele stijl op die niet beantwoordde aan diens werkelijke behoeften. Daarom experimenteerde hij binnen Alchymia en Memphis met vormen en decoraties uit de massacultuur. De Lucchi’s ontwerpen zijn contaminaties van pop-art, speelgoed en cartoons, zoals de lamp Sinvola met speldenkussen en niervormige voet, en het stoeltje First met zijn nucleaire associaties. Hetzelfde geldt voor de stripachtige Girmi prototypen, die de strenge huishoudelijke apparaten van de toenmalige markt relativeerden, en de in *Domus* gepubliceerde HiFi schetsen, waarin hij de “militaristische” geluidsapparatuur uit Japan en Duitsland, met zijn overdaad aan wijzertjes en metertjes, hekelde. Het vriendelijke vormidroom dat hij passend vond voor het beluisteren van muziek leverde hem de bijnaam *designer gentile* op. Hadden zijn vroege ontwerpen een





Achille Castiglioni and Michele De Lucchi, with Sezgin Aksu, Geert Koster, high-tension pylon, Enel Distribuzione, 1998-in progress. Maquette. Ph. Luca Tamburlini



Medea Hotel, Adjara resort JSC, Development Solution, Batumi, Georgia, 2006 – in progress  
Project leader: Michele De Lucchi  
Project: Architetto Michele De Lucchi Srl, Freyrie & Pestalozza Architetti Associati  
Project team: Michele De Lucchi, Leopoldo Freyrie, Marco Pestalozza with Marcello Biffi, Laura Parolin, Andrea Saita

Michele De Lucchi, with Philippe Nigro, "More than good errors" collection, Tbilisi, structure, Design Gallery Milan, 2007



Sinds 1997 werkt De Lucchi voor energieproducent Enel aan de modernisering van elektriciteitscentrales in Siracusa, Ravenna, Piacenza en Turijn die overschakelen van olie en steenkool op gas. De Lucchi gebruikt kleurensymboliek en industriële materialen om functies te onderscheiden. Hij ontwierp ook een inklapbare hoogspanningsmast, bestaande uit acht stalen buizen met identieke doorsnee. De 26 ton wegende masten zijn relatief eenvoudig te monteren.

“Terwijl onze keuzes worden gemanipuleerd door reclame, politiek en populisme, kan design een tegenkracht vormen.”

uitgesproken iconisch karakter, omstreeks 1986 wordt zijn werk plotseling soberder. De Tolomeolamp ademt de industriële sfeer die De Lucchi eerder kritiseerde. Toch is het geen eenzijdig technisch ontwerp: contrasterende glanzende en matte onderdelen maken de lamp sensueel en de discrete vorm spreekt een breed publiek aan. Vanaf 1990 zorgen verstilde vormen, natuurlijke materialen en de afwezigheid van kleur voor een bijna Japanse sereniteit. Dat De Lucchi in deze jaren in Japan bouwde zal zeker op hem van invloed zijn geweest. Hij lijkt niet meer te geloven in de tijdgebonden iconografie van Alchymia en Memphis, en streeft naar tijdloosheid. Zijn symboliek wordt geserreerder, al blijft hij speels-subtiel omgaan met de ingesleten codes van productvormgeving. Wijnglazen geeft hij vierkante i.p.v. ronde voetjes, lampen hebben armaturen die herinneren aan gloeilampen en kaarsen (de Metafisica tafellamp) of verwijzen naar archetypen, zoals de Caolina hanglamp. Deze neiging tot vormreductie is niet nieuw, maar boeit De Lucchi al sinds zijn studententijd, toen hij onder de naam Cavart acties deed in groeven rond Padua. De naam (cava = groeve) verwees naar afgraven, het weg nemen van dingen in plaats van toevoegen. Ook de hoogspanningsmasten voor Enel, met hun minimum aan materiaal, zijn een voorbeeld van reductie. Tegelijkertijd ontwikkelt De Lucchi een nieuwe figuratie, ontleend aan de natuur. Bijvoorbeeld de decoratief gestileerde bladeren en insecten in de Festa, de Flora en de Fauna hanglamp die fraaie schaduwen opleveren.

persoonlijke expressie. Dat is het ook, maar niet uitsluitend. Het is belangrijk om de markt te onderscheiden van de cultuur. In Italië voegen ontwerpers gedachten aan de realiteit toe terwijl men elders de realiteit analyseert om er gedachten aan te onttrekken.” Ten slotte is design voor hem ook een vorm van educatie: “De industrie voegt almaar dingen toe. De uitvinding van de ballpoint deed bijvoorbeeld de vulpen niet verdwijnen. Het aantal mogelijkheden is nog nooit zo groot geweest en bewust daaruit kiezen wordt steeds moeilijker. Terwijl onze keuzen worden gemanipuleerd door reclame, politiek en populisme, kan design een tegenkracht vormen.” ♦

Michele De Lucchi portrait  
Ph. Giovanni Gastel



Michele De Lucchi, little houses, 2004 - in progress  
little houses n. 200, 2009  
Ph. Michele De Lucchi

Michele De Lucchi, little houses, 2004 - in progress  
little house n. 163, 2008  
Ph. Michele De Lucchi



Misschien is dit latere werk niet meer zo hemelbestormend als zijn vroegste ontwerpen. Maar het is elegant-vriendelijk en humoristisch en blijft niet steken in prototypen. Concepten zijn voor De Lucchi belangrijk, maar niet zaligmakend: “Veel ontwerpers ontkennen de vervlechting van economie, cultuur en technologie. Zij maken van design een discipline van